

Beslutningsforslag nr. B 19. Fremsat den 28. oktober 1986 af Albrechtsen (VS), Elisabeth Bruun Olesen (VS), Tinning (VS), Hanne Thanning Jacobsen (SF), Gert Petersen (SF) og Thoft (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af forholdsordren

Folketinget pålægger regeringen at ophæve anordningen om forholdsordre for det militære forsvar under krig og ved angreb på landet og i stedet udarbejde regler, der sikrer, at en eventuel beslutning om danske mi-

litære enheders optagelse af kamp træffes af de politisk ansvarlige myndigheder og på en sådan måde, at beslutning om egentlig krigsførelse kun kan træffes efter Folketingets godkendelse.

Bemærkninger til forslaget

I anordning nr. 63 af 6. marts 1952, som ændret ved anordning nr. 130 af 26. april 1961, er der givet det danske militær forholdsordre om i tilfælde af angreb på dansk territorium eller på dansk militær enhed ufortøvet at optage kampen, uden at ordre afventes eller søges indhentet, også i tilfælde, hvor der ikke foreligger krigserklæring eller krigstilstand (se anordningerne, der er optrykt som bilag).

Disse bestemmelser indeholder en overordentlig vidtrækkende bemyndigelse til de kommanderende militærchefer og kan bruges til at iværksætte mobilisering, omfattende krigsførelse, bekæmpelse af 5. kolonnevirksomhed osv., uden at der er truffet beslutning herom af regering og Folketing.

Bestemmelserne giver endvidere militæret beføjelser til at intensivere krigsførelsen uden at adlyde ordrer (om det modsatte), der er udstedt af forfatningsmæssige myndigheder, hvis disse er taget til fange eller af fjenden på anden måde er sat ud af funktion.

Alle til rådighed stående midler skal sættes ind i kampen, der skal føres med »største energi«, og kampen skal fortsættes, »selv om fjenden truer med represalier for at bevæge vore styrker til overgivelse«.

Baggrunden for denne anordning er helt klart ønsket om at undgå en »9. april-situation« (»Aldrig mere en 9. april«), hvor Danmark angribes af en stormagt, men hvor modstand ikke – eller stort set ikke – ydes, fordi de politiske myndigheder ikke ønsker dette eller ikke træffer beslutning herom.

Men uanset hvad man end kan mene om begivenhederne op til den 9. april 1940, så er situationen fortsat den, at Danmark ikke med held militært vil kunne forsvare sig imod en stormagt, der er fast besluttet på at gennemføre angrebet. En forholdsordre, der med automatik fører Danmark ud i denne kamp, er rent ud selvmorderisk og vil medføre ufattelige ødelæggelser, selv hvis konflikten kunne begrænses til konventionel krigsførelse, hvilket er en yderst tvivlsom forudsætning. For-

slagsstillerne siger nej til selvmordet som forsvarsmetode.

Hertil kommer, at denne automatik uvægerligt med den nuværende NATO-militærordning m.v. vil føre ud i en situation, hvor stormagternes styrker vil kæmpe imod hinanden på det lille danske territorium, hvilket ikke alene vil have de mest uoverskueligt tragiske konsekvenser for den danske civilbefolkning, men efter al sandsynlighed også vil eskalere til atomkrig og dermed den sidste krig i verdenshistorien.

Dette skal ses i sammenhæng med, at risikoen for et isoleret stormagtsangreb på Danmark i dag er forsvindende lille. Uanset hvordan Danmark i dag tilrettelægger sin udenrigs- og sikkerhedspolitik (herunder om Danmark vælger NATO, atomvåbenfrihed eller neutralitet), så vil dette ikke ændre magtfordelingen i Europa, således som den blev fastlagt med Yalta-aftalerne. Denne magtfordeling er siden krigen blevet respekteret af stormagterne, og ingen stormagt ville risikere sin egen sikkerhed ved at gøre et isoleret forsøg på at ændre denne magtfordeling i Europa, ej heller gennem angreb på neutrale stater.

På længere sigt kan denne magtfordeling kun ændres gennem de militære magtblokkes gradvise opløsning og gennem et stadigt større lavspændingsområde og neutralt område ned gennem Europa.

En ophævelse af forholdsordren og andre skridt, som sikrer, at det danske militær ikke automatisk inddrages i en optrapning, vil således ikke mindske Danmarks sikkerhed eller på nogen måde øge risikoen for et militært angreb på Danmark. Tværtimod vil et sådant skridt netop sammen med andre skridt kunne virke til at hindre optrapning og til i en krisesituation at sikre tid og politisk handlekraft til at opnå politiske løsninger, mens tid er.

I en krisesituation vil det være særlig afgørende at hindre, at grænseepisoder eller f.eks. episoder i Østersøen får lov til at udvikle sig ukontrolleret.

I forholdsordren pålægges det ligefrem de militære chefer, at de i sådanne situationer skal søge kampen vendt fra forsvar til angreb!

I denne situation – på overgangen mellem krise og krig – kunne det endog tænkes, at sådanne danske handlinger kunne være af afgørende betydning for, om krisen eskaleres eller ej. Østersøområdet vil være et særdeles følsomt område i tilfælde af en generel europæisk krisesituation.

Det drejer sig i denne situation om at sikre så mange politiske kontaktmuligheder, nedtrappingsmuligheder osv. som overhovedet tænkeligt. Forholdsordren og den militære tankegang, som ligger i hele NATO-forsvarets offensive karakter, går i den stik modsatte retning.

Det må netop i den situation være en dansk opgave at søge at »holde isen åben«, at kæmpe for at bevare de politiske handlemuligheder. Forholdsordren er i direkte modstrid med sådanne bestræbelser, ja den ligefrem sikrer, at situationen hurtigst muligt bringes ud af de politiske myndigheders kontrol, at de politiske midler hurtigst muligt erstattes af de militære!

I stedet for den nuværende forholdsordre må det derfor være oplagt, at alle danske militære enheder i en skærpet krisesituation må pålægges at optræde defensivt og søge tilbagetrækning frem for kamp og herunder først og fremmest søge ordre fra de politiske myndigheder.

Så længe Danmark har den nuværende militærordning, der grundlæggende bygger på den absur-

de tanke om et egentligt militært forsvar af Danmark imod en stormagt, vil det naturligvis være umuligt at nægte de militære enheder retten til et selvforsvar under tilbagetrækning. Man kan ikke sende soldater i felten og kræve, at de ikke må forsvare sig under tilbagetrækningen. Derfor må de regler, der skal erstatte den bestående forholdsordre, selvfølgelig også indeholde en selvstændig kompetence til styrkerne om iværksættelse af kamphandlinger, som kan begrundes ud fra hensynet til selvforsvar under tilbagetrækning/undvigelse, indtil en politisk beslutning om en eventuel anden optræden er truffet. Men sigtet er naturligvis at minimere kampen.

Dette indebærer, at hele NATO-tankegangen om det »fremskudte forsvar« bliver stærkt svækket.

Når alle bestræbelser skal gå ud på at sikre en politisk løsning (dvs. at undgå krig), kan man naturligvis ikke lade det nordtysk-danske NATO-forsvar indlede sin planlagte optrapning af den militære situation.

Fastholdelsen af den politiske beslutningsproces vil betyde, at den militære reaktionstid forøges, og NATO-forsvaret vil således kun kunne reagere efter en tænkepause i modsætning til de nugældende planer, der betyder omgående militær reaktion og dermed selvmord.

Til gengæld får de politiske løsningsmuligheder en anelse større spillerum. Freden får en lidt større chance.

Anordning om forholdsordre for det militære forsvar ved angreb på landet og under krig

VI FREDERIK DEN NIENDE, af Guds Nåde Konge til Danmark, de Venders og Goters, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg,

Gør vitterligt: I tilfælde af angreb på dansk territorium eller på dansk militær enhed uden for dansk territorium skal de angrebne styrker ufortøvet optage kampen uden at ordre afventes eller søges indhentet, selv om krigserklæring eller krigstilstand ikke er de pågældende chefer bekendt.

Dersom forsvarets styrker ikke inden angrebet er bragt op på fuld krigsstyrke, er ethvert angreb på Danmark ude fra eller på dets forfatningsmæssige myndigheder at betragte som ordre til mobilisering.

Hjemmeværnet møder uopholdeligt som bestemt ved »Hjemmeværnet på plads«.

Der må forventes ved krigsudbrud og under krigstilstand at ville fremkomme falske ordrer og meddelelser til befolkningen og til mobiliserende eller kæmpende styrker.

Ordrer om ikke at mobilisere eller ikke at gøre modstand eller afbryde påbegyndt mobilisering eller kamp må derfor ikke adlydes, før der foreligger fornøden vished for, at ordren er udstedt af dertil kompetent myndighed.

Ordrer fra forfatningsmæssige myndigheder, der er taget til fange, eller som af fjenden er sat ud af funktion på anden måde, skal ikke adlydes.

Angrebne enheder eller enheder i nærheden af angrebne enheder sætter uden at afvente ordre omgående alle til rådighed stående midler ind i kampen. Isolerede styrker skal, under energiske forsøg på at sinke fjendens fremrykning mest muligt og tilføje ham størst mulige tab, søge forbindelse med andre kæmpende danske eller allierede enheder.

Kampen skal, selv om styrkerne kæmper isoleret, føres med største energi for herved at skaffe

tid til at organisere styrker i eller uden for området.

Kampen skal fortsættes, selv om fjenden truer med repressalier for at bevæge vore styrker til overgivelse. Bliver det uomgængelig nødvendigt at opgive et landområde til fjenden, skal styrkerne gøre, hvad der er muligt for at nå frem til forsvarskampen på andre frontafsnit.

Chefer for landsdelskommandoer, regioner, regimenter, selvstændige afdelinger, marinekommandoer, -distrikter, basiskommandoer m.fl. træffer, når angreb er erkendt, alle foranstaltninger til at forøge deres enheders fredsstyrke i overensstemmelse med de gældende bestemmelser, og søger snarest kampen vendt fra forsvar til angreb.

5. kolonnevirksomhed skal bekæmpes. Politiet vil på dette område bistå de militære myndigheder.

Våben og andet krigsmateriel må aldrig falde i fjendens hånd i brugbar stand.

Befalingsmænd, mather og værnepligtige af hær, søværn, flyvevåben, korps m.fl., – hvadenten de er tjenstgørende, afskedigede (endnu mødepligtige ved mobilisering), hjemkommanderede eller hjemsendte – skal, når angreb på Danmark erfares, ufortøvet og uden at afvente ordre om mobilisering give møde som befalet ved designeringsskrivelse eller på den i soldaterbogen (orlogsbogen) indklæbede røde mødebefaling.

Såfremt landet bliver delvis besat af angriberen, skal alle, der ikke kan nå frem til deres egen afdeling, tilslutte sig andre kæmpende danske eller allierede enheder.

Af det personel af værnene, der er overført til hjemmeværnet, skal de, der i frédstid er iklædt og udrustet, møde som bestemt ved »Hjemmeværnet

på plads«. Det øvrige personel af værnene, der er overført til hjemmeværnet, skal derimod afvente nærmere ordre.

Anordning nr. 405 af 27. september 1951 sættes herved ud af kraft.

Hvorefter alle vedkommende sig har at rette.

Givet på Amalienborg, den 6. marts 1952.

Under Vor Kongelige Hånd og Segl.

FREDERIK R.

(L.S.)

Harald Petersen

26. april 1961

Nr. 130

Anordning om ændringer i anordning om forholdsordre for det militære forsvar ved angreb på landet og under krig.

VI FREDERIK DEN NIENDE, af Guds Nåde Konge til Danmark, de Venders og Goters, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg, gør vitterligt:

I anordning nr. 63 af 6. marts 1952 om forholdsordre for det militære forsvar ved angreb på landet og under krig fastsættes herved følgende ændringer:

Stk. 10 affattes således:

»Chefer for enheder m.fl. træffer, når angreb er erkendt, alle foranstaltninger til at forøge deres enheders fredsstyrke i overensstemmelse med de gældende bestemmelser og søger snarest kampen vendt fra forsvar til angreb.«

Stk. 13 affattes således:

»Militært personel – hvad enten det er tjenstgørende, afskediget (men endnu mødepligtigt ved mobilisering), hjemkommanderet eller hjemsendt – skal, når angreb på Danmark erfares, ufortøvet og uden at afvente ordre ved mobilisering give møde som befalet ved designeringsskrivelse eller på den i soldaterbogen (orlogsbogen) indklæbede røde eller gule mødebefaling.«

Givet på Christiansborg Slot, den 26. april 1961.

Under Vor Kongelige Hånd og Segl.

FREDERIK R.

Poul Hansen